

gótikus volt és a XV. század folyamán épült a régebbi románstílusú bazilika helyén. A XVIII. században történt barokkstílusú átépítésnél a kevésbé sérült szentély megtartotta csúcsíves stílusú jellegét, míg az erősen sérült hajót barokk stílusban építették újra. „A budai királyi palota újjáépítése III. Károly alatt“ (*Bánrév György*), az „Egyetem-utcai volt Károlyi-palota építésének története“ (*Révhelyi Elemér*), a „Szent Lőrincről elnevezett budamelléki pálos kolostor“ (*Garády Sándor*) helyén végzett ásatások eredményei, a „régai pesti Vigadó építésének előzményei“ és „építéstörténete“ (*Kovács Lajos és Bierbauer Virgil*) érdemelnek a mi szempontunkból külön megemlést, bár az összes értekezés megérdemelné, hogy kimerítően foglalkozzunk velük. Sajnos ezt a rendelkezésünkre álló kevés hely nem engedi meg. De az bizonyos, hogy a „Tanulmányok“ öt kötete máris olyan gazdag anyagot emelt ki Budapest múltjából, mely a főváros történetén túlmenően, a magyar történelem, kultúrhistoria, régészet és művészettörténet egészét érdekli és jelentősen bővíti. A székesfőváros áldozatkész vezetőségét, de főleg a szerkesztőket — Némethy Károly tanácsnokot, Gárdonyi Albert és Budó Juszti főlevéltárosokat — a legteljesebb elismerés illeti e szép és értékes kötetek létrehozásáért. Munkájuk példamutató és követésre serkentett még a mai nehéz idők közepette is, mikor egyéb feladatok sürgősebb megoldására való hivatkozással sok értékes hasonló kultúrmunka hiába várja megkezdését.

Oroszlán Zoltán.

Horváth Henrik: Zsigmond király és kora. — Zsigmond király halálának 500 éves évfordulóján kiadja Budapest Székesfőváros, 1937. 8°, 246 l., 92 képpel.

Igen érdekes és tanulságos könyvben hódolt Budapest Zsigmond király emlékének halála öt százados évfordulóján. *Horváth Henrik*, a mű szerzője, művészettörténeti munkáival és művelődéstörténeti kutatásaival már régen kitűnő nevet szerzett magának itthon és külföldön is. Feladatát igen érdekesen körvonalazza ő maga a munka bevezetésében. „Luxemburgi Zsigmond budai udvartartásának rajzában a magyar késői középkor keresztmetszetét szeretném adni. És e kísérletünk kultúrtörténeti szemponton kívül elsősorban a művészettörténeti módszert alkalmazza, és ezzel utalunk is könyvünk nyilvánvaló hiányaira.“ Azonban a könyv elolvasása után nem érezzük azt, hogy a szerzőnek ebben túlságosan igaza lenne. Ezt az érdekes kort, mely Buda és Pest szempontjából is igen nevezetes, mert ekkor lett először Buda egy nagy birodalom gócpontja és ugyanekkor vált véglegessé a városnak mint a magyar királyság székhelyének rangja is, a szerző érdekesen mutatja be előttünk. Buda nagy fejlődésnek indul, ünnepségek, világra szóló események színhelye lesz és a teljes pompáját elért középkori világ különféle-életformái: udvari kultúra, lovagvilág, zsinati gondolatkör és polgárosodás szinte egymásra tornyosodnak és adják meg ennek a furcsa, sokszínű kornak igazi és sajátos ízét. Horváth nagyon ügyesen oldja meg azt a feladatot, amit a fentiekben maga elé tűzött. Hét fejezetében olyan módon állítja eléink az uralkodót, a történeti eseményeket, a magyar középkor érett kultúrájának képét, hogy átfogó és

kerek képet kapunk a korról és embe-
reiről. Nagyon érdekes az I. fejezet,
ahol Zsigmond viszonyát kortársaihoz
vizsgálja és meglepő bőségben állítja
össze a róla szóló írásos véleményeket
és művészi portrékat. „Az udvartartás
és lovagvilág“ c. fejezet az udvar színes
életét, mesés pompájú ünnepségeit és
idegen fejedelem-fogadásait, valamint
a tetőfokán lévő lovagi rendi élet
nagyserü külsőségeiben jelentkező
megnyilvánulásait, egyúttal a lovagi-
ságot tápláló szellemi ideálokat ismer-
teti. A „zsinati mozgalmak és szellemi
kultúra“ c. fejezet átfogó képet ad az
egyházi s vallási kérdések rendezésére
irányuló kísérletekről és ezeknek vég-
leges megoldását célzó konstanci zsinat-
ról. De ugyanakkor széles képet rajzol
az egyre izmosodó humanizmus egyé-
niség nevelő és egyéniség kiképző ere-
jéről és az e korbéli magyar kultúrá-
nak is jó összefoglalását adja. A IV.
fejezet a munka legfontosabb részei-
nek egyike Buda helyrajzát és építé-
szetét kísérel meg a rendelkezésére
álló eszközökkel felrajzolni, és a saját
kutatásai és az eddigi kutatások pon-
tos átvizsgálása és új summálása né-
hány csakugyan új és értékes ered-
ményre vezetett. Az „ábrázoló művésze-
tekről“ és „az iparművészetről“ adott
fejezetei mindazt kikeresik a magyar
művészet és iparművészet emlék-állo-
mányából, mely e korban keletkezett
és e kor művészi ízlésének és akarásá-
nak bélyegét viseli magán. Csak most
látjuk, hogy milyen gazdagon virágzó
és termékeny korszak volt ez a magyar
művészet fejlődésében annak a nagy
pusztításnak ellenére is, mely ezeket az
emlékeket a későbbi nehéz és bajtól
terhes századok alatt érték. Különösen
szép a magyar ötvösség emlékeiről
írott néhány oldal; szerző itt állott
aránylag a legszilárdabb talajon és
ennek a művészeti ágak termését

szinte hiánytalanul takarítja be szá-
munkra. De egyúttal a kereskedelem
és ipar főútvonalairól és irányairól is
beszámol és élénk képet rajzol a keres-
kedelmi érintkezés sokoldalúságáról,
elevenességéről és gazdagságáról. Az
utolsó fejezet — a „Kitekintés“ címet
nem értjük és ide nem is való, helye-
sebb lett volna „összefoglalás“ címet
adni e fejezetnek! — áttekintést nyújt
a tárgyalt korról, mely „természetes át-
menet volt a humanizmushoz, rene-
szánszhoz és reformációhoz, megválto-
zott életformákhoz, az egyéniség foko-
zottabb tudatához, de nem utóljára
sajátos lelki ingadozásokhoz is, melyek
azonban csak a század második felé-
ben rajzolódtak ki élesebben.“ A góti-
kus stílussal jelzett magyar korszak
leáldozóban van, de a magyar renesz-
zánsz felkelő napja még csak első
sugarait veti a magyar földre.

A kötet nagyon szép kiállítású és a
főváros házinyomdáját dícséri.

Oroszlán Zoltán.

*Emlékkönyv Dr. Mahler Ede a buda-
pesti Kir. Magyar Pázmány Péter Tudo-
mányegyetem ny. nyilvános rendes taná-
rának nyolcvanadik születésnapjára. Ki-
adják barátai, tisztelői és tanítványai.
— Budapest, 1937. 8°, 548 l.*

Kitűnő tudósunknak, Mahler Edé-
nek szép kötettel kedveskedtek bará-
tai, tisztelői és tanítványai születésé-
nek nyolcvanadik évfordulóján. Hatal-
mas kötetben közel negyven dolgozatot
ajánlanak az agg tudósnak, akinek el-
vitathatatlan érdemeit mindnyájan is-
merjük az ókor keleti történeti tudo-
mányainak terjesztésében és tanításá-
ban. *Balogh Jenő* a jubiléum mint az
akadémia tagját, *Lukinich Imre* mint
tanárt méltatja, *Wertheimer Adolf*
pedig rövid életrajzot ír róla. Közli a